

„KI LÁTOTT ENGEMET?”

BEVEZETŐ A FORDULAT 10. SZÁMÁHOZ

„Szabad közönnyel előlem kitérni?” – kérdezte Ady Endre 1913-ban, és kérdezi 2010-ben a Fordulat Lukács György „nevében”. A hazai politikai, kulturális és társadalomtudományi nyilvánosság felemás módon válaszolta meg a kérdést. Egyrészt „kötelező” konferencia a Magyar Tudományos Akadémián, illetve a Francia Intézetben, egy-két szórványos megemlékező „muszaj-esszé”, másrészt Sziklai László tanulmánygyűjteményének megjelenése, kortárs kulturális projekt a Belgrád rakparti lakásban, végül a Lukács Archívum intézményi kálváriája. Többek között mindezekből volt „hangos” Lukács György 125. születésnapja.

Mindezekről függetlenül Lukács Györgyről egy bizonyos kritikai szcénában évek óta ugyanúgy beszélnek. Természetesen nem a Jelenkorban, az Alföldben vagy éppen a Budapesti Iskola visszaemlékezéseiben, hanem úgy általában, a kritikai baloldalon. Ugyanazok a toposzok, beidegződések és dicsérő közhelyek váltják egymást. Ezzel a már említett kritikai, underground baloldal hibázik. Nem Lukáccsal, hanem ahogyan Lukácshoz nyúl. Nem a kudarcai, a ki nem mondott szavai, a cigarettafüstjei, az ablakból a Dunára meredő távolba nézése és a bizonytalanságai foglalkoztatják, hanem a HASZNÁLAT. Ez a kör születésnapja alkalmából egy instrumentalizált Lukács Györggyel köszöntötte fel Lukácsot. Azzal a Lukács Györggyel fogadta, aki „csak” marxista lehet és a Történelem és Osztálytudattal született meg. Holott a filosz 1885-ben látta meg a napvilágot, 1919 (1922) előtt is volt élete, filozófiája, „politikája”.

A Fordulat „Lukács-számának” tanulmányai leginkább ezzel a korszakkal foglalkoznak, továbbá a Nagy Dilemmával, illetve Lukács utóhatásával. Nem nézünk utána annak, hogy egy posztindusztriális társadalomban „van-e helye” a dialektika törvényszerűségeinek; hogy egy velejéig pragmatista korban van-e értelme szocialista alternatíváról értekezni; hogy mi aktuális és mi nem a Demokratisierung heute und morgen lapjaiból, vagy éppen hogyan lehet tüntetni egy Lukács-portré alatt.

Mindezek helyett inkább igyekszünk úgy tekinteni Lukácsra, amilyen, és aki ő valójában: esztéta, filozófus és magánember. Azaz nem az intellektuális marxizmus „milíciájának” folyamatosan aktualizálandó instrumentuma. Lukács György ugyanis nem élő, de nem is halott. Leginkább tananyag, életmű, mosoly, továbbá egy hagyomány metaforája.

De ez a hagyomány a gondolkodás és a beszéd tradíciója, nem pedig a harcé. Lukácsot **senki ne vigye csatába, senki ne használja arra, hogy belőle napi, kritikai pragmatizmusokat rakjon össze!** Az ideológiai akarnokság és a világnézet fonákját épp maga Lukács György tapasztalta meg, kár lenne újra és újra ugyanazokat a(z) (elméleti) hibákat elkövetni. A Budapesti Iskola egész története és munkássága is erre figyelmeztet bennünket. Szerzőit olvasva és értve „ki lehet jönni” a marxista Lukácsból. Amennyiben ez sikerült, úgy biztos nagy lelkesedéssel és érdeklődéssel olvassuk majd a Fordulat szerzőinek Lukács-tanulmányait.

Akinek persze „nem elég” a „szellem”- és filozófiatörténet, az a *Fordulat* 10. számában Huszár Ákos és Axel Honneth kritikai gondolkodásában kaphatja meg azokat az új kapaszkodókat, amelyek segítségével kiismerheti magát az értelmiségi- és a tágan vett társadalmi diskurzusokban. Hiszen a fenti felvezetés ellenére sem állítjuk azt, hogy a kritikai gondolkodás recessziója jött volna el. Egyszerűen csak a fókusz, a problémák és a kor azok, amelyek alapvetően változtatták meg a kritikai gondolkodás hátterét.

Lukács György és Axel Honneth. A *Fordulat* velük zárja a 2010-es, és egyben velük kezdi a 2011-es évet.

A 2011-es év sem lesz kritikaibb a 2010-esnél, a spektakulum kódében továbbra is csak szurkálódni fogunk. A kritikai értelmiség azonban legalább arra figyeljen, hogy ne egymást szűrje meg nagy, tudományos igyekezetében.

Aki a *Fordulat* 10. számának tanulmányait olvassa, azzal az előbbi biztosan nem fordulhat elő.

Erről győződjenek meg Önök, a (kritikai) Olvasók is!
Előre!

Böcskei Balázs